

Color of Skin – Jews of India
Sept. 24, 2000

שו"ת היכל יצחק אבן העזר א סימן יד
כ"ד חשון תשי"ד.

בענין נשואים עם אחד מכת בני ישראל שבהודו.

א לידי"ג הגאון הגדול פאר הדור וכו' הרב הראשי והאב"ד דפתח - תקוה שליט"א. שלום וברכה.

זה היום נפנית לעיין בשאלה זו של חיתון עם בני ישראל שבהודו, היות והוא שעה"ד גדול, והמקום יהא בעזרי.

(א) נתברר לי שהכת בני ישראל שבהודו הם מזרע בית ישראל בלי שום ספק. אלא שאחינו הבבלים בהודו היו פורשים מהם על יסוד תשובה שקיבלו מרב מובהק בבגדד ז"ל לפני מאה שנה שיש בהם ספק ממזרות, והספק הוא שכתבו לו מאנשי בגדד שבהודו עליהם שני דברים: (א) שהזקוקות ליבום שביניהם נישאו מהן לשוק בלי חליצה; (ב) שאין אצלם גיטין.

והנה בנוגע ל (א) הלא רק לדעת י"א ולד יבמה לשוק ממזר מדרבנן ובודאי משום ספק זה אין להחמיר כלל שהרי ספק ממזר

תורה אינו אלא מדרבנן. וי"א שממזר יבמה כשר כפשוטן של דברים שאין ממזר מיבמה. וכש"כ ספק בזה.

(ב) אך מצד חשש (ב) נראה מקום להחמיר, וכמו שהחמיר הרמ"א ז"ל בקראים. אכן בנוגע לזה נאמנים עלי דברי הרב יעקב ספיר

ז"ל בספרו אבן ספיר חלק שני שהיה גדול בתורה וביראה וחשוב מאד בעיני גאוני ירושלים איתני ארץ ז"ל שבימים ההם, וחקר

ודרש על הכת ההיא של בני ישראל שהוא כותב בפירוש שאצלם **המשולחת מבעלה חוזרת לבית אביה ויושבת אלמנות חיות**

כל ימיה, ואלה השואלים אינם מדברים על עובדות של נישואין של יבמות לשוק ואינם אומרים שידוע להם על מקרים של נישואי

אשת איש לשוק בלי גט (ואני בדקתי את התשובות על אודותם). ונמצא שאין כאן הכחשה כלל, וודאי שהוא, הרב ספיר, נאמן

אעפ"י שהוא עד אחד, הואיל וזהו מילתא דעבידא לאיגלווי ולא נתחזק איסור כלל. וא"כ אין מקום לחוש. ומאז, כידוע, כבר קיבלו

עליהם את כל מצוות התורה, דאורייתא ודרבנן, אבל בימי הרב ספיר ז"ל עדיין לא היו להם גיטין.

אלא שיש כאן לדון ע"ד היהודים שם בהודו שהחמירו על עצמם והחזיקו בחומרתם כ"כ הרבה שנים. אבל הם עוד לא פנו אלינו,

ובארץ ישראל אין מקום לאסור מטעם שיש מנהג שלא להתחתן עמהם. שזה מקרוב התחילו קצת מהם לבוא הנה.

אפילו אם היה חשש כנ"ל (היינו אם לא נקבל עדות האבן - ספיר) הלא יש כאן ספק שמא משנאבד מהם ספר התורה ונשתכחה

מהם תורת גיטין כך נשתבשה מהם תורת קידושין, ויתכן שהקידושין שלהם לא היו כדין. והר"ז ס"ס, שמא לא היתה האשה

הנשואה אשת איש מקודשת מן התורה, והם בעלו על דעת הקידושין המשובשים שלהם.

(ג) הלא הבחור הזה שבנ"ד הוא פירש משם ובא לכאן והיה לנו לדון כל דפריש וכו' וכו', **שכבר עורר הנוב"י ז"ל בענין**

הקראים שאף הרמ"א ז"ל לא החמיר אלא באתראי דקביעי, אלא שהוא ז"ל שם חוכך להחמיר משום שהיא בעצמה

פירשה, וזה נקרא פירשה בפנינו שהיא יודעת מהאיסור שחל גם עליה, יעוי"ש, ומסקנתו היא שאם היא בגדלותה היתה במקום

הקביעות, הוא ז"ל לא מן המתירים ולא מן האוסרים הואיל וכמה קדמונים התירו לקבל את הקראים אף במקום קביעותם (יעוי"ש

בנוב"י סי' ח') וע"כ בהצטרף הידיעה מהרב אבן ספיר ז"ל ובצירוף הספק הנ"ל, גלע"ד להקל בנדון זה שהוא דיעבד וקרוב לפק"נ

ומצוה לכונסה (קע"ז סעיף ה').

שלא תאמר הלא המקילים צרפו להיתר שהעדים היו פסולים, משא"כ בבני ישראל הללו, שלא היה בלבם שמץ של אפיקורסות

אלא בערות בלבד, והיו שוגגים ממש, אומר אני שהידיעה של הרב אבן ספיר ז"ל חשובה מאד וכן הספק שלי יש לו משקל, שאם

נשתכחה מהם תורת גיטין לגמרי, יש ספק שמא הקידושין היו שלא כדין, היינו למשל, בפני עדים פסולים מן התורה, פסולים

משום קרבות, ומשום נשים. ועוד שבודאי לא יחדו עדים כשרים לבד, אלא הזמינו בערבוביא לעדים כשרים ופסולים, ואפשר

לפעמים שהזמינו רק קרובים. וגם באופן הראשון יש פוסקים שהקידושין בטלים, ועיין מהרש"ך כ"ח וכו' וכו' וריטב"א וא"מ וכו'.

לצערי עוד לא יכלתי להשיג הקונטרס של הגר"צ עוזיאל שהודיע לי זמן קצר לפני פטירתו שפסק להיתרא. ואינני מתיר אלא

במקרה זה, ועל הכלל עוד חזון למועד אי"ה, בברכת התורה וביקרא דאורייתא יצחק אייזיק הלוי הרצוג ראש הרבנים לישראל.

ב [חשש זנות ונישואין עם קרובים. חששות לגבי גטין שסודרו בהודו] (ד) עיינתי עכשיו שוב בספר אבן ספיר, ח"ב, וכה דבריו:

אבל היהודים לא יתחתנו עמהם כי לא היה ולא יש להם עד היום גטין וחליצה וסדר העריות והשניות כמצות תוה"ק.

והנה לגבי חשש של זנות ונישואין עם קרובים הנה הגאון רשכבה"ג ר' יצחק אלחנן זצ"ל, דן בעין יצחק אה"ע סימן ח' ס"ק ד',

עפ"י רש"י בקידושין פ"א ד"ה ודר עם אמו ועם בתו, ומפרש דלא תקיף יצרא עלייהו דאהנו ביה אנשי כנסת הגדולה בתפלתם

דלא מגרי בקרובותיהו, כמבואר בסנהדרין ס"ד, ויומא ס"ט וערכין ל"ב, עיי"ש. והוא דאפילו לדעת הסוברים שיחוד אסור מן

התורה התירו יחוד עם אחותו משום דאין חוששין לזנות של קרובים, ורק יש כאן משום דבר שבמנין, עיי"ש (וע"כ מה שאמרנו

בקידושין ע"ה ע"ו שגזרו על הכותים משום ממזר מאחותו וממזר מאשת אח שנתערבו בהם, היינו שהיה ידוע שבודאי נתערבו

בהם אבל לחוש מן הסתם לעריות, אין לחוש מפני שאין היצר מתגרה בקרובים), ומסתבר (ואף שאין לי ראיה על זה)

שכשהתפללו אנשי כנסת הגדולה לבטל בחלק גדול את היצר של עריות, התפללו גם על שניות כי כל דתקון רבנן כעין דאורייתא

תקון, וא"כ אפילו לגבי יהודים שאצלם לא משתמרים מתוך בערותם חוקי העריות והשניות, אין מן הסתם לחוש וזה לא שכיח

שיתחתנו עם עריות ואף לא ע"י שניות, אלא שיש לאמר (אם כי רק מהסברא) שזה רק בקרובים מלידה בקירבה אישית, אבל

לענין אחות אשה או אשת אח שלא במקום מצוה יש לחוש שמא נשא אדם אחות אשתו או אשת אח שלא במקום מצוה רק מחמת החיתון וכדומה אלא ע"כ זה מיעוט קטן, ומן הסתם אין לחוש לנישואין כאלה, כל זמן שלא גזרו חכמים על החיתון. וגם אין מקום לתמיה על המובא בספרים שרבני צפת ז"ל פנו בזמנם אל אחינו אנשי בבל בהודו שחלילה לא ירחיקו אלא יקרבו את בני ישראל ההודים, אף שאבן ספיר כותב שלא היו להם ואין להם גיטין וחליצה ולא סדר עריות ושניות, ולכאורה ודאי שצריך להרחיקם ולא לקרבתם. שמעצם הדין אין לחוש. שאם מפני הגיטין, הוא אבן ספיר בעצמו מודיע שמקרה של קטטה היה דרכם שהאשה תשוב לבית אביה ותשב שוממה, אלמנות חיות, עד יום מותה, ומפני יבמה לשוק אין חשש של ממזרות, ומפני העריות, החשש מיעוט כ"כ קטן מן הסתם כמו שביארנו, ואולם מכ"מ צריך הדבר עוד חישוב ובדיקה קפדנית, ואני לא כתבתי לע"ע אלא במקרה של כל דפריש וכו'.

ויעויין שם בעין יצחק שהגאון ז"ל מסיק שבמקום שבטל הטעם, אזי במקום עיגון יש להקל בדבר שבמנין, עיי"ש. (ה) והנה כעת הגיעני מכתב מהודו ובו עורר הכותב חשש חדש שהיות שזה מקרוב נוהגים בהודו לסדר גיטין צריך לברר טיבם של הגיטין בענין כשרותם, הנה בנוגע לנקודה זו אפשר שהם עכ"פ בני תורה ואלה המסדרים הגיטין לא פשוטי עם הארץ ואפשר שהם מסדרים מתוך קיצורים ידועים ויתכן שיש מהם כשירים.

עכ"פ היות ובימי הרה"ג ר' יעקב אבן ספיר ז"ל לא היו מסדרים לא גיטין (ולא חליצות) היינו לפני שבעים שנה, ע"כ יש לנו עצה פשוטה בכל מקרה שכן או בת מכת בני ישראל רוצה להתחתן עם יהודי או יהודיה משלנו צריך לבדוק אם החתן או הכלה נולד מאחת הגרושות שנתגרשו בבתי דיניהם הנ"ל, ואם יש מקום לחשש צריך לבדוק הענין בכל מקרה ומקרה. יש לי להעיר, שמשמע מהסוגיא דקידושין ע"ד שאע"פ שהיה ידוע לחז"ל שנתערבו בכותים ממזר וכו' מכ"מ לא תיכף גזרו איסור חיתון עליהם, כי היו יכולים לבדוק בכל מקרה שבא לידם, אף אנו נעשה כך, י. א. הלוי הרצוג

בני ישראל – פסקי הלכה ומקורות לבירור דינם ושאלת מוצאם: עמוד כה
 ב"ה, ירושלים ה'מנ"א תשי"א

לכבוד הרב הנכבד מאד
 הרה"ג כמוהר"ר יקותיאל עזריאלי יצ"ו
 רב המושבה זכרון יעקב.

שלום וברכה.

בתשובה למכתבו מיום ג' מנ"א דנא, בדבר הכת ששמה בני ישראל, הנני מתכבד לענות:

כבר הודעתי לו טליפוגנית, שהתברר מפי מגידי אמת שהם בני סמכא, שכת זאת שבני ישראל שמה, נמנעים כמה שיותר אפשר מלגרש את נשותיהם, וכשיש הכרח לכך, מסדרים גיטיהם, בפני בתי הדין בבגדד או בהודו, ולפי זה נסתלקה שאלת ממזרות.

ועוד אעיקרא דדינא, גם הקידושין שלהם אינם קידושין, שרובם ככולם הם פסולים לעדות, מסיבת פסולי עבירה, ואין זה דומה לקראים, שאסרום מפני שנמצאים בשעת קידושין עדים כשרים, וידוע למעלת כבודו, מח" לוקת הפוסקים בענין הקראים עצמם, שרבים וגדולים מהפוסקים ראשונים ואחרונים, התירו לקבלם לגרות, והבו דלא להוסיף עלה להרחיק גם את אלה שהם בני ישראל.

ב. מעולם לא הרחיקו את מי שהוא מישראל, מפני מראהו או צבע עורו, שהוא דומה לגויים, ואין להוציאם מחזקתם לכשרות, שמה התערבו ביניהם גויים, אלא ודאי הוא שטבע האקלים גרם זאת, בהיותם מתישבים שם מאות בשנים בודדים במעונם.

ג. כת זאת שבני ישראל שמה, אין דינם כגויים, הבאים להתגייר, אלא הם כישראל מימר, ורמ"א ז"ל פסק ישראל מומר שעשה תשובה, אין צריך לטבול, רק מדרבנן יש לו לטבול, ולקבל עליו דברי חברות בפני שלשה, ועיין בביאור הגר"א (יו"ד סי' רס"ה סעיף י"ב בהגהה) ובפתחי תשובה (שם ס"ק י').

והנלע"ד כתבתי

בכבוד רב ובהקודה
 בן ציון מאיר חי עוזיאל
 ראשון לציון
 הרב הראשי לישראל